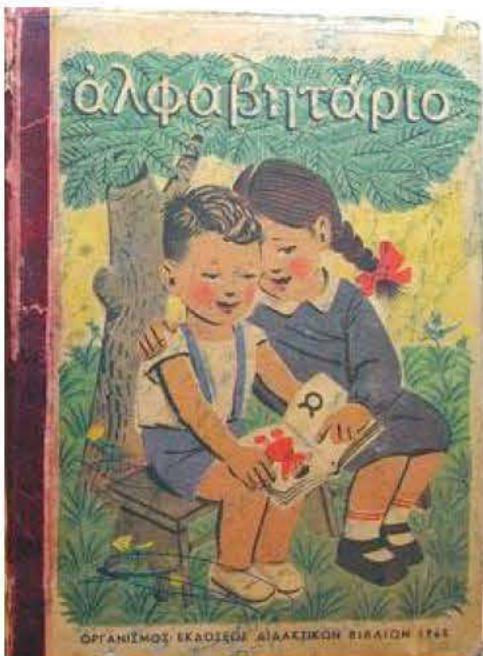

ΓΝΩΣΤΑ ΚΑΙ ΑΓΝΩΣΤΑ

Γράφει ο Αντώνης Αμπανίδης → ampandonis@gmail.com

Άλφαβητάριον 1949. Τα καλά παιδιά

Χαράκτης και ζωγράφος του Αιγαίου

ΛΟΔΑ ΝΑ ΕΝΑ ΜΗΛΟ ΚΩΣΤΑΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

Αύγουστος 2019. Χειμώνας Αυστραλία. Κοιτώντας το πμερόλογιο το οποίο έχω φέρει από την Ελλάδα σήπτων τις πημέρες προσμονώντας να καλυτερέψει ο καιρός μιάς και την τελευταία εβδομάδα ο δυνατός αέρας αλλά και το κρύο ιδίως τις πρωινές και βραδυνές ώρες είναι πιο έντονο. Το πμερόλογιο κρεμασμένο στο τοίχο έχει σαν θέμα διάφορα έργα από έλληνες εικαστικούς. Έχοντας ξεχάσει να αλλάξω την σελίδα του Ιουλίου, λες και κάτι το έκανε επίτηδες, η ματιά μου πέφτει πάνω στο ζωγραφικό έργο το οποίο είχε έντονα κίτρινα και πορτοκαλί χρώματα. Όντως ένα τέτοιο έργο μου φέρνει στο νου, για όσους έχουν ζήσει ένα μεγάλο μέρος της ζωής τους στην Ελλάδα, το έλληνικό καλοκαίρι. Ο Ιούλιος με τους υψηλούς βαθμούς θερμοκρασίας, τα καυτά μεσημέρια, την πυρακτωμένη άμμο στις παραλίες, τον νωχελικό τρόπο κίνησης από την υπερβολική ζέστη της πημέρας. Αμέσως λες και το έλληνικό DNA πήρε μπρός και ξαφνικά ένιωσα μιά στιγμή καλοκαιριού. Κοιτώντας ποιός ήταν ο καλλιτέχνης που το είχε φιλοτεχνήσει διάβασα το όνομα Κώστας Γραμματόπουλος. Μα αυτός ο καλλιτέχνης δεν είναι κάποιος τυχαίος. Όλοι τον ξέρουμε ακόμα και οι πρώτοι μετανάστες που πάτησαν το πόδι της εδώ στην Αυστραλία. Και ειδικά αυτοί, μιάς και την τελευταία τους ανάμνηση από τα παιδικά τους χρόνια πριν αφήσουν την Ελλάδα και μεταστεύουν εδώ ήταν οι εικόνες από τα σχολικά βιβλία.

Φανταστείτε εκείνη την εποχή. Φτώχεια, ανέχεια, πείνα, αδιέξοδος. Χωρίς τις σύγχρονες ευκολίες που έχει ένα παιδί σήμερα, εκείνη την εποχή,

τα παιδιά είχαν πολύ λίγες δυνατότητες να δουν τον μικρόκοσμο τους. Χωρίς τηλεόραση, μέσα ανημέρωσης σε μιά μίζερη ελληνική επαρχία που η πρόσβαση σε αρκετές περιοχές ήταν προβληματική η μόνη διέξοδος για μάθηση ήταν φυσικά το βιβλίο. Και όχι ένα οποιοδήποτε βιβλίο αλλά τα θρυλικά αναγνωστικά από τις πρώτες τάξεις του Δημοτικού σχολείου.

Το «Άλφαβητάριον» αποτέλεσε το αναγνωστικό της Α' Δημοτικού επί 20 χρόνια, και παρέμεινε στα σχολεία από το 1955 μέχρι το 1974, αντικαθιστώντας το προπογόνιμο του 1949. Ο μπαμπάς Θωμάς, η μπέρα Φανή, η Άννα, ο Ρήγας, η Νίνα είναι μερικοί από τους πρωταγωνιστές του βιβλίου. Η πιο διάσημη είναι η Λόλα και το μήλο της.

«Έλλη να ένα μήλο/ Λόλα να άλλο ένα/ Άννα να μήλα».

Η Λόλα ήταν η πρωταγωνίστρια και του προπογόνιμου αναγνωστικού του 1949, με τίτλο «τα καλά παιδιά».

Τα δύο αναγνωστικά φιλοτέχνησε ο ζωγράφος και καθηγητής της τέχνης του βιβλίου στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών Κώστας Γραμματόπουλος και η Λόλα, που είχε γίνει αγαπημένη πρώτη των μαθητών, διατηρήθηκε και στα δύο.

Εικονογραφώντας τα αλφαβητάρια ο Γραμματόπουλος, που του ανατέθηκαν λόγω της πρώτης θέσης που κατέλαβε στους δύο αντίστοιχους πανελλήνιους διαγωνισμούς του Οργανισμού Εκδόσεως Σχολικών Βιβλίων (Ο.Ε.Σ.Β.), δημιούργησε έναν νέο κώδικα επικοινωνίας για όλους τους Έλληνες στα δύσκολα χρόνια της μεταπολεμικής περιόδου. Πρόθετον του ήταν το βιβλίο

να «αγγίξει» τα παιδιά, γι' αυτό άλλωστε και η ανάμνηση των εικόνων αυτών προξενεί ακόμη και σήμερα σε όλους συγκίνοντας και χαρά. Το βιβλίο κινήθηκε γύρω από τις ίδεις της πατρίδας (τα ρούχα των πρώων ήταν κυανόλευκα), της παραδοσιακής οικογένειας, αλλά και τους κανόνες καλής συμπεριφοράς.

Για το πρώτο αναγνωστικό είχε πιπθεί στην Διεθνή Έκθεση Διδακτικού Βιβλίου και στο εκεί Παγκόσμιο Παιδαγωγικό Συμπόσιο στο Laeken του Βελγίου το 1949, του με το Πρώτο Βραβείο.

Ο Κωνσταντίνος Γραμματόπουλος γεννήθηκε στην Αθήνα τον Σεπτέμβριο του 1916. Οι γονείς του είχαν μετοικήσει πριν λίγα χρόνια από την Κωνσταντινούπολη. Το 1934 αποφοίτα από το Ζ' Γυμνάσιο Παγκρατίου και εισήγεται στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας. Το 1940, φοιτητής ακόμη δημιουργεί μερικές από τις γνωστότερες πατριωτικές αφίσες, με θέμα τον Ελληνοϊταλικό πόλεμο. Είναι σε όλους γνωστές οι σχετικές αφίσες: «Οι Ήρωίδες του 1940» με τις Ελληνίδες στην Πίνδο, «Έλα να τα πάρης» με τον Έλληνα στρατιώτη με εφ'όπλου λόγχη, «Εμπρός της Ελλάδος παιδιά» κ.α.

Επίσης φιλοτέχνησε διάφορα έντυπα και προπαγανδιστικό υλικό του αντιστασιακού αγώνα. Για αυτήν την δραστηριότητά του συνελήφθη και βασανίστηκε επί γερμανικής κατοχής. Από τους τελευταίους κορυφαίους Έλληνες καλλιτέχνες της «γενιάς του '30», ο Κωνσταντίνος Γραμματόπουλος έφυγε από την ζωή

την 1η Οκτωβρίου του 2003, σε ηλικία 87 ετών, ύστερα από πολύχρονη ασθένεια.

Το 1974 φιλοτεχνεί το σημερινό Εθνόσημο της Ελληνικής Δημοκρατίας. Στα τέλη του 1974, πάντα κυβέρνηση ανέθεσε σε επιτροπή αποτελούμενη τον Γραμματόπουλο, Μόραλη και Παππά, την εκπόνησή του. Στις αρχές του 1975 το εθνόσημο άρχισε να χρησιμοποιείται στα επίσημα έγγραφα του κράτους (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, διαβατήρια, δελτία αστυνομικής ταυτότητας κ.α.), καθώς και στα ππλίκια των στελεχών των Σωμάτων Ασφαλείας (στρατιωτικών, αστυνομικών, πυροσβεστών). Είναι το Εθνόσημο που βρίσκεται παντού στον κόσμο όπου υπάρχει επίσημη αρχή. Φανταστείτε ότι το εθνόσημο που βλέπουμε έχω από το Ελληνικό προξενείο εδώ στο Σίδνεϊ το έχει φιλοτεχνήσει ο ίδιος καλλιτέχνες που μας έμαθε γράμματα μέσα από τις εικόνες του.

Τί πιο καλοκαιρινό από έναν καλλιτέχνη που δεν χρειάζεται να έχεις ειδικές γνώσεις από τέχνη για να καταλάβεις. Η ζωγραφική του γεννιέται και αναπτύσσεται κάτω από αίθριους ουρανούς και μεσογειακούς

πλίους. Οραματίζεται αιγαιοπελαγίτικα ακρογιάλια, λευκά φτερά να κτίζουν υποιώτικα σπίτια, αρμυρίκια και βότσαλα. Τέτοιες εικόνες αντίκρισα αλλάζονται το πμερόλογιο στον τοίχο και ας ήμουν μακριά από ακρογιάλια, μεσογειακούς πλίους και καυτά μεσημέρια στο κατά τα άλλα χειμωνιάπικο Σίδνεϊ.

